

II. 42. 626

Ljubljana, 20. januarja 1923

Izhaja

štirinajstnevno.

—
Uredništvo in
upravnništvo

v Ljubljani,

Turjaški trg 2/II.

Proletarska mladina

Naročnina

znaša

mesečno 4 Din.

Za Italijo

mesečno L 1'50

Proletarci vseh dežel, združite se!

Proč z nasiljem!

DRŽAVNA
LIGEJSKA KNJIŽNICA
V LJUBLJANI

Nasilje, ki se je neštetokrat izvršilo nad organizacijami odraslega proletarijata, je prišlo tudi nad organizacijo slovenske delavske mladine. Pokrajinska uprava je

razpustila našo »Iskro«.

Za razlog je navedla, da so člani hrastniške podružnice vršili komunistično propagando. Kdo so bili dotični člani, kdaj se je to zgodilo, kje se je to dognilo — o tem seveda pokrajinska uprava molči.

Vsa stvar je nedvomno v zvezi s celjskim procesom z dne 30. decembra. Na obtožni klopi so sedeli 21 letni Manfredo, 17 letni Erjavec, 18 letni Kozar in 30 letni Bogve, vsi rudarji iz Trbovelj, oziroma Hrastnika. Obtoženi so bili po glasovitem zakonu o zaščiti države, da so vršili komunistično propagando. In poslušajmo, kaj pravi državni pravdnik: S tem pa, da so bili obdolženci, zlasti Manfredo, Erjavec in Bogve ne le člani, temveč tudi zaupniki neodvisne strokovne organizacije zveze rudarskih delavcev za Slovenijo, Manfredo, Erjavec in Kozar pa tudi odločilni faktorji pri Iskri, so obremenili... tudi še Zvezo in Iskro in kompromitirali ti združenji. Državni pravdnik je na ta način posadil na obtožno klop Zvezo rudarskih delavcev in predvsem Iskro ter hotel doseči razpust imenovanih organizacij. Jutro, glasilo bankirjev in špekulantov, se je že radostilo in pozdravljalo imenitno misel državnega pravdnika. Toda ves obtežilni material se je sesul v prazen nič in državnemu pravdniku se kljub vsem naporom ni posrečilo dokazati svojih trditvev. Trije obtoženci so bili oproščeni in edino Manfredo je dobil dve leti ječe. Konstatiralo se je nadalje tudi to, da za komunistično delovanje hrastniške podružnice »Iskre« ni nobenih dokazov.

S tem so odpadli vsi razlogi za razpust Iskre. Edini član »Iskre« izmed vseh obtožencev, Franc Kozar, je oproščen; sodišče ne najde nobenih dokazov za komunistično delovanje; pri nobenem drugem

sodišču ne tiči nobena kazenska preiskava proti kateremukoli članu društva in do danes še ni izšla nobena obsodba radi komunistične propagande proti kakemu članu. A vendar je oblast razpustila društvo po členu 15 zakona o zaščiti države. Ta akt spada med najhujša nasilja in največje protizakonitosti, ki so se kdaj izvršila nad delavskim razredom Jugoslavije.

Končno je treba poudarjati še naslednje. Vzemimo tudi slučaj, da bi bil kateri član društva »Iskre« obsojen radi komunistične propagande. — Vendar bi bilo treba na to še ugotoviti, v koliko je dotični član delal v sporazumu z odborom in vršil to propagando v društvu in v koliko je soudeleženo društvo kot tako, t. j. njegovi zakoniti predstavniki. Jasno je namreč, da nobeno društvo ne more zabraniti svojim članom, da vrše izven društva, kar se jim zljubi. Društvo ni tu, da bi vršilo nad svojimi člani policijsko službo in društvo nima poti in sredstev, da bi moglo nadzorovati svoje člane. In šele potem, ko je dokazano, da je društvo kot tako soudeleženo, se lahko misli na razpust. —

Ze od Obznane sem se ponavljajo napadi na organizacije delavskega razreda in zakon o zaščiti države je sankcioniral te teroristične akte. Kapitalistom se je dala pravica, da blatijo, denuncirajo in razpuščajo organizacije, ki zvesto branijo interese delovnega ljudstva in ki stoje na podlagi neizprosnega razrednega boja. Kajti buržuazija, ki ima visoko razvito razredno zavest in ki je dobro organizirana, jako dobro ve, kako nevarnost predstavljajo za njo delavske organizacije. Trn so ji v peti. Če stre organizacije, stre s tem moč proletarijata. Zato vidimo, da hoče buržuazija baš danes zdrobiti organizacije, da tem laže odpravi osemurni delavnik in delavske zakone.

Prvo se je vrgla na Iskro, na mladinsko organizacijo, ki ščiti interese mladih delavcev, na katerih

izkoriščanju hoče kapitalizem povzdigniti razrušeno gospodarstvo. S tem so ostali mladi proletarci brez svojega obrambnega sredstva in prepuščeni na milost in nemilost kapitalistični gospodi.

Zato je naše geslo in zahteva:

Za svobodno delovanje proletarskih mladinskih organizacij!

Za svobodo združevanja delavskega razreda sploh!

15. januar 1919.

Po celem svetu se tega dne proletarijat spominja smrti dveh velikih bojevnikov, Karla Liebknechta in Rose Luksemburg. Čas je, da tudi delavska mladina Slovenije spozna življenje in pomen teh dveh voditeljev nemške revolucije.

Maldostna leta Karla Liebknechta padajo v dobo »Sozialistengesetz-a« (podobno kot danes zakon o zaščiti države), ko se je pisala junaška zgodovina nemškega socijalističnega gibanja. Dala mu je svoj pečat. Kakor njegov oče Viljem, tako se je tudi on udal gibanju z navdušenjem in požrtvovalnostjo. Kmalu je jasno spoznal kapitalistični razvoj in postal nasprotnik oportunitizma, ki je naraščal v socijaldemokratski stranki. Videl je pa tudi nevarnost meščanskega militarizma in s tem v zvezi je bil njegov boj proti militarizmu, in njegovo podpiranje mladinskega gibanja. Saj je bila v precejšnji meri njegova zasluga, da se je leta 1907. osnovala Mladinska internacionala.

Prišla je vojna. Socijalno demokratična stranka je v parlamentu glasovala za vojne kredite in s tem izdala interese proletarijata. Druga internacionala se je zrušila. Liebknecht, ki je bil poslanec, se je sprva podvrgel disciplini in je molčal. Toda kmalu je spoznal svoje napako in skupno z Rozo Luksemburgovo dvigne svoj glas proti vojni. Ko je bilo drugo glasovanje, se Karl Liebknecht ni več obotavljal in je zaklical v parlamentu: Ne! Kakor vihar se je raznesla vest po svetu in vzdramila vojake: on edini je glasoval proti vojnim kreditom. Vtaknili so ga v vojaško suknjo in poslali na fronto. Tudi tam je neprestano agitiral proti vojni in budil široke množice. Ko je prišel na dopust, pomagal je organizirati četo, katere geslo je bilo: vojna vojni! To je bila Špartakova zveza. V tajnih tiskarnah so se delali letaki in širili po vseh fabrikah in delavnicah ter dospeli celo na fronto. Nadvse rad je zahajal tedaj Liebknecht med mladino in ji dajal navodila. In iz srede omladincev je bil aretiran 1. maja leta 1916., ko je pri demonstraciji na Postdamskem trgu govoril: Proč z vojno! Proč z vlado! Obsojen je bil na 6 let in 6 mesecev trdnjave.

Rosa Luksemburg izhaja iz poljskega gibanja. Ko je bila še študentka, se je spoznala s socijalistično idejo in takoj se je podala na praktično delo. Vsled propagande je bila zasledovana in zbežati je morala v Švico, kjer je svoje znanje še poglobila. Ko

se preseli v Nemčijo, poseže energično v boj med reformizmom in revolucionarnim razrednim bojem, tako da so njeno ime spoštovali v celi internacionali. Spisala je več knjig. V ruski revoluciji l. 1905. je sodelovala aktivno.

Začetkom vojne se najde v isti vrsti s Karlom Liebknechtom, Leonom Jogichesom, Francem Mehringom i. dr. Pisala je plamteče proteste, knjige in članke, ki so bili vsi naperjeni proti vojni in proti gospodstvu bogatih. Zato je prišla v ječo. Ali nobena sila na svetu ni mogla ukloniti njenega poguma in neustrašenosti. Posrečilo se ji je poslati na svojega sodruga in sobojevnika Lea Jogichesa na »Špartakovo zvezo« tajna pisma. In Leo Jogiches, ta revolucionar po poklicu, je znal nasprotno pošiljati Rozi natančna poročila, kak položaj je zunaj. Njen duh ni miroval in marsikako pismo je romalo iz ječe med delavce in vojake. Iz ječe je Roza Luksemburg vodila boj Špartakove zveze.

Končno je novembra 1918 sledil polom na fronti in delavci ter vojaki so grozeče dvignil svoje pesti. Česar je hitro pobegnil in socijalni demokratje so se postavili na čelo naroda, ki so ga pognali v vojno. Karl Liebknecht in Luksemburg prideta zopet na svobodo in kakor doslej tako sta tudi odslej delovala skupno. Špartakova zveza raztegne svoj vpliv in njean moč narašča. Ona svari nemški proletarijat pred izdajaleci in kliče delavce k novemu boju, k končni zmagi delavskega razreda. Velikanske demonstracije se vrste po vseh nemških mestih in proletarijat se je pripravljal, da vzame oblast popolnoma v svoje roke. Voditelji socijalnih demokratov so spoznali kako veliko nevarnost predstavljajo Špartakovci, na čelu jim Roza Luksemburg, Karl Liebknecht, Jogiches, Mehring in Zetkin. Zvezali so se s kontrarevolucionarnimi oficirji in organizirali bele garde, ki so kmalu navalile na oborožene delavce. Poulični boji so se vneli. Številne žrtve so padle in padla sta tudi Roza Luksemburg in Karl Liebknecht. Roza Luksemburg so ujeli in neki oficir jo je zahrbtno ustrelil. Majhna revolverjska krogla je uničila življenje, ki je bilo tako veliko, pogumno in močno. Istega dne, 15. januarja, je padel tudi Liebknecht v sovražne roke in je bil še istega dne usmrčen.

Nasilno je Noskejeva garda uničila voditelje nemškega proletarijata s kanoni ter strojnimi in bilo poraženo delavstvo in buržuazija rešena pogina.

Čez nekoliko časa je oblast ujela tudi Lea Joghichesa in ga dala v ječi ustreliti. Stari Mehring je vzpričo smrti Karla in Rose kmalu izdihnil.

Roza Luksemburg je bila glava nemške revolucije. Njen ustvarjajoči in vodeči duh je dvigal gibanje.

Karl Liebkecht — to je plamen, to je upor, to je mož dejanj.

Mrtva sta sicer — ali mi živimo! Eden Liebkecht je padel in ena Luksemburg, ali na njih mesto smo stopili mi. Njihova dedščina leži na nas in čaka, da jo izpolnimo. Zato nimamo časa, da žalujemo in tožimo. Držeč dedščino v tresočih rokah, upiramo svoj pogled v bodočnost. In mi omladinci se hočemo boriti v tovarnah in kasarnah, v mestih in vaseh, da dokončamo njihovo delo.

1848—1923.

(75 let od izida »Komunističnega manifesta«.)

Leto 1923 ni samo obletnica meščanske revolucije, ampak tudi jubilejno leto revolucionarnega proletarskega gibanja. V prvem mesecu tega leta je preteklo 5 let, odkar je veliki učitelj Karl Marx izdal evangelij socializma, evangelij proletarijata.

Samo 75 let je preteklo razrednega boja proletarijata v duhu znanstvenega socializma, ustvarjenega po Marxu in Engelsu — in že je omajan kapitalizem v vseh svojih temeljih. Dolga je sicer ta doba za izkoriščani delavski razred, ki hrepeni po osvobođenju, ali ako primerjamo stoletja, ki jih je potrebovala zgodovina, da je strmoglavila fevdalno družbo in upostavila buržuazno, vidimo, da je potreboval proletarijat zelo kratko dobo, da je organiziral po vsem svetu svoje bojne vrste in jih v Rusiji povedel že k zmagi.

Predočimo si sedaj na kratko, kako je bilo stanje proletarijata, ko sta Marx in Engels izdala program razredno-zavednega proletarijata.

Ogromna večina proletarijata je bila nevedna množica analfabetov, ki ni imela niti pojma o politiki in o razrednem boju. Nobenemu ni padlo tedaj v glavo, da bi pripisoval proletarijatu kako zgodovinsko vlogo. Na podlagi boja proletarskih množic so stale le angleške strokovne organizacije, ki niso imele nič skupnega s socializmom. Samo izginjajoča manjšina proletarijata je stala pod vplivom nejasnih, konfuznih socialističnih in anarhističnih idej, ki so nosile malomeščanski vtis. Ali v teh množicah je

vrelo. Evropa se je vila v mrzlici ene onih strašnih gospodarskih kriz, ki so spremljale prvi razvoj kapitalistične industrije. Beda industrijskega proletarijata in delavstva iz propadajoče male obrti je postala neznosna. Istočasno se je poostrilo nasprotstvo med zastarelim političnim sistemom fevdalne absolutistične monarhije in novim meščanskim gospodarskim in družabnim redom. Vstajajoči kapitalizem se je pripravljaj, da razbije tesne verige starega političnega sistema. Kar je prinesla angleška revolucija v sedemnajstem stoletju, kar je dosegla velika francoska revolucija, kar je započel Napoleonov pohod proti reakcionarnemu vzhodu, to se je tedaj pripravljajlo tudi v srednji Evropi.

Evropa je stala pred revolucijo. In tedaj, ko je bilo zopet vprašanje, ali naj proletarijat zopet preliče svojo kri za zmago buržuazije kot v veliki francoski revoluciji, sta dva moža Marx in Engels jasno označila zgodovinsko nalogo proletarijata, in s tem tudi vlogo proletarijata v meščanski revoluciji l. 1848.

Komunistični manifest je eden najpomembnejših programatskih spisov zgodovine. Njegovih temeljnih idej ne more nihče več resno pobijati. Neštivilne knjige in brošurice meščanskih in krščanskih teoretikov, ki so hoteli proslaviti svoja neslavna imena s pobijanem znanstvenega socializma, leže danes pozabljena v prahu knjižnic in čakajo, da se jih usmili kak muzej in jih uvrsti v predal zablod in neumnosti.

In svetovni proletarijat koraka po načelih, izraženih v njem zavestno v boj za izvršitev svoje velike zgodovinske naloge — osvobodit delavski razred in celokupno človeštvo.

Nekoliko o delavskem gibanju v Jugoslaviji.

Kakor po celem svetu, tako je tudi v novo nastali Jugoslaviji po vojni sledilo naraščanje delavskega gibanja. Najbolj zavedni del delavstva se je organiziral v močno politično stranko z jasno izdelanim programom. Strokovne organizacije so se napolnjevale z delavskimi množicami. Toda ves pokret še ni bil enoten. Ujedinjeni srbski, hrvaški in slovenski buržuaziji ni stal nasproti ujedinjeni proletarijat. Večina delavstva v Srbiji, Bosnii, Hrvaški in

Dalmaciji je bila sicer strokovno združena v Centralnem Radničkem Sindikalnem Veću (Centralnem Delavskem Strokovnem Svetu), manjkal pa je še slovenski proletarijat. Kmalu je tudi ta uvidel potrebo združitve s srbskimi in hrvaškimi sodrugi. — Najprvo so se železničarji priključili Centralnemu Sindikalnemu Veću, nato so sledili rudarji, stavbinci, kovinarji i. dr.

Zbirala se je mogočna delavska armada pod

enim praporom in v znamenju nepomirljivega razrednega boja.

Jugoslovenskim kapitalistom ni bilo všeč, da se delavsko gibanje tako širi in utrjuje. V svojem profitarškem pohlepu so hoteli streti moč delavskega razreda in iskali so prilike, da uvedejo režim belega terorja.

Ko je meseca decembra l. 1920. izbruhnil rudarski štrajk v Bosni in Sloveniji, je vlada smatrala čas za ugoden, da izpelje svoje načrte. Izdala je »Obznano«, s katero so bile razpuščene skoro vse strokovne organizacije in ena cela politična stranka.

Prvi napad na delavstvo je bil izvršen. Njegove svobodščine so izginile, doba terorja se je pričela.

Po par mesecih pa je gibanje zvpet oživelo. — Odpirale so se strokovne organizacije, vračal se je bojni duh.

Zato je sledil drugi, še hujši naval na delavstvo. Zopet so prenehale delovati strokovne organizacije in v znamenju preganjanj in zapiranj je stopil v velavo Zakon o zaščiti države.

Procesi, mučenja, vislice — s tem je povedano, kaj se je godilo s proletarijatom.

Kot zvesti hlapci buržuazije so se pokazali socialni demokratje bodisi desničarji bodisi centrumaši. Ko je z »Obznano« oblast vzela delavstvu domove, je policija izročila te domove, knjigarne in tiskarne

socijalistom. Ko je z »Obznano« prenehalo delovati Centralno Radniško Sindikalno Veče, so socijalisti ustanovili Glavni Radnički Savez, misleč pridobiti delavstvo za svojo politiko ministrskih stolčkov in vladnih komisarjev. Premoženje zaprtih strokovnih organizacij je državna oblast podarila socijalistom. In dočim revolucionarne strokovne organizacije niso smele delovati, je Glavni Radnički Savez lahko cepil delavske vrste in užival pri tem podporo s strani policije.

Razredno-zavedni proletarijat se je seveda z gnusom obrnil od te hlapčevske družbe in se je pričel znova organizirati v neodvisne strokovne organizacije.

V Srbiji se je ožnoval Medjusavezni Sindikalni Odbor (Medzvezni Strokovni odbor), kateremu so polagoma pristopale novootvorjene strokovne organizacije v Srbiji, Bosni, Dalmaciji in Hrvaški. Težko je bilo to delo. Največ ovir in najbolj počasi so se vzpostavljale strokovne organizacije po Bosni in Dalmaciji, kjer še sedaj niso vse dovoljene. Približno isto je na Hrvaškem.

Neodvisne strokovne organizacije izdajajo več glasil. Centralno glasilo Medjusaveznega Sindikalnega Odbora je Organizovani radnik v Beogradu. V Sarajevu izhaja Radniško Jedinstvo, v Zagrebu pa Radniška Štampa. Zadnje čase je pričel v Beo-

LISTEK.

Zur Muhlen:

Prvi maj 1916.

V lahnih modrih sencah je prvi maj stopal iz noči. Svetilke po ulicah so se še borile z dnevom, medlo žarele v jutranji mrak.

Živahno je vrvelo po cestah, ljudje so hiteli, se suvali, gnetli vsi v isto smer, kot bi jih vlekel magnet. Na Potsdamskem trgu se je reka zajezila; trdi delavski obrazi, blede in izmozgane žene, zadovoljni, tolsti, zvedavo škileči meščani, stražniki z mrkimi, izživajočimi pogledi in gestami, vsevpred je valovalo. Tiho, pritajeno mrmranje je preplavljalo trg.

Se so prihajali ljudje, bolj in bolj. Nenavadno spremenjeno so žarela lica, otopela v dveletnem ponižanju do zveri. Obupane oči so hipno vzplamtela v nadi, priprta usta so zahlepela po sveži pijači, vele mišice so se napele, oživljene nove slutnje.

Množice krog in krog, počnel je natrpani trg, in še so prihajali, prihajali — — —

Nekdo jih je klical, nekdo, na katerega so se lahko zanesli, prijatelj izbičanih in obremenjenih, mož, ki se je vzpel iz brozge strahopetnosti, v katero so se potopili njegovi nekdanji sodrugji, sovražnik gospodov in zatiralev.

Govoril jim je, njegove kratke, ostre besede so bliski, ki planejo v temo duhov, njegov govor je ustvarjenje, iz preplašenih čred ustvarja ljudi, trga okove, znova vari vez, ki veže ljudstvo z ljudstvom. Od ust do ust romajo njegove besede, na tleča tla padajo neugasljive iskre. Meščani so vztrepotali ter bičali stražnike: »Ne pustite mu govoriti, njegove besede pomenijo za nas — pogin. Gorje, če spozna ljudstvo resnico. Spravite nam človeka s potil!«

Policisti so se gnetli skozi množico; tedaj je Karl dvignil svoj glas, tisoč glasov iz vseh dežel je zvenelo v tem glasu, pretenje, proroštvo, svetovno sodbo, je oznanjeval glas: »Proč z vojno! Proč z vlado!«

Dva stražnika sta ga zgrabila, branil se je; odpeljaliv so ga. Kriki, vpitje in žvižganje je udarjalo ob hiše. Polagoma se je množica razkropila. Odnesele je besede s seboj; čuvala jih bo, dokler ne bo udarila v trhlo poslopje kot žgoč plamen ter razrušila sedanjo ječo.

Surove roke so zaprle usta Karlu, vendar so plule njegove besede prek meje, netile srca redkim sodrugom v vseh deželah z veseljem in nado, obraze drugih, ki jim je manjkalo pogum prepričanja, pa je oblival z rudečeci.

(Iz romana Tempel prevel Igor.)

gradu tedensko izhajati neodvisni časopis »Radnik«. Zagrebška Borba je po daljšem odmoru zopet izšla.

V Sloveniji so kmalu postale Delavske Novice središče vsega gibanja. Stavbinci so obnovili svojo prejšnjo organizacijo, rudarji so si ustanovili novo Zvezo rudarskih delavcev in l. 1922 so železničarji sledili njihovega vzgledu. Na novo je bila leta 1922. zgrajena Neodvisna zveza strojnikov in kurjačev. — Ostale strokovne organizacije, ki so bile v sestavu strokovne komisije za Slovenijo, niso trpele vsled Obznane. Polastila se jih je strokovna birokracija in danes leži večina izmed njih na tleh: nesposobne za boj in brez številnega članstva.

Neodvisne strokovne organizacije rudarjev, železničarjev, stavbincev, strojnikov, kurjačev, brivcev, so dne 10. decembra imele svoj prvi kongres. Na tem kongresu se je stvorila Zveza neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo. Kongres je označil njeno delo in taktiko in izvolil širši odbor, v katerem so zastopniki vseh Zvezi priključenih organizacij. Strokovna Borba je pa postala glasilo Zveze neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo.

Koncem januarja se vrši državna konferenca neodvisnih strokovnih organizacij, ki jo je sklical Medjusavezni Sindikalni Odbor. To bo zopet korak naprej.

Tako se torej obnavlja delavsko gibanje po celi Jugoslaviji. Strokovne organizacije se združujejo in polagoma se bližamo velikemu ujedinjenju celokupnega proletarskega razreda Jugoslavije in ko bo enoten proletarijat odgovoril na napad kapitala s protinapadom.

Igor Somrak:

Karlu Liebknechtu.

Pogledal si krog sebe — v temó —
 Bol se ti je spremenila v srd,
 čelo Ti postalo jeklo — volja.
 In oznanjeval je množicam poslanstvo,
 govoril, neprestano govoril najmlajšim —
 Vzplamtel si ter plamtel
 nemirno v temno ječo,
 plamtel in nasilno — ugasnil.
 Poslednji čas si storil,
 ko svinec Te v srce poljubil je,
 poslednji veliki svoj čin —
 Umolknil si, umrl — —
 Zarmle so Tvoje ustne,
 a duh, duh Tvoj živi,
 prebiva tu danes med nami
 ter nas bodri — — —

Mi, mladi zarod Bodočnosti Tvoje,
 Te objemamo, Tebe,
 ki si najjačje vzplamtel ter zgorel
 v ognju naše neminljive borbe,
 objemamo Tebe, borca Liebknechta,
 jetnika Liebknechta, proletarca
 objemamo Tebe, Edinega, Tebe, moža,
 Tebe, Viharja.

Tisoč Liebknechtov živi:
 seme krvi je seme viharja,
 seme smrti — seme življenja!

**Proč z nočnim delom!
 Živel osemurni delavnik!**

Kaj so „Orjunci“ in kaj hočejo?

Z novim letom so pričeli izdajati Orjunaši tudi v Ljubljani svoj list »Orjuna«. Odkod so dobili za to denarna sredstva, mislimo, da je vsakemu jasno. Ali to je na tem mestu postranska stvar, ker naloga tega članka je, povedati proletarski mladini Slovenije, kaj je v resnici »Orjuna« in na podlagi tega določiti razmerje proletarske mladine napram »Orjuni«.

Da si podaljša svoje življenje, uporablja buržuazija v svojem vedno obupnejšem boju z vedno močnejšim proletarijatom vsa sredstva, da bi zadušila revolucionarno delavsko gibanje. V nekaterih državah je enostavno postavila revolucionarno proletarske stranke in organizacije delavske mladine izven zakona, z zakonom prepovedala njihovo legalno delovanje itd. Tak slučaj imamo v obmejnih državah Sovjetske Rusije (Estlandija, Letska, Litavska, Poljska, Jugoslavija, Madžarska) in v svobodni Ameriki.

V Italiji nasprotno pa je delavsko gibanje po zakonu t. j. formalno dovoljeno, ali fašisti, ki so se v poslednjem času polastili tudi državnega krmila, neusmiljeno preganjajo revolucionarno delavsko gibanje, rušijo delavske domove, tiskarne, lokale, knjižnice, ubijajo delavske voditelje itd. — z drugimi besedami — hočejo zadušiti razredno-zavedno delavsko gibanje z ognjem in mečem.

V nekaterih državah uporablja buržuazija obe sredstvi istočasno, t. j. preganja že po zakonu zabranjeno revolucionarno delavsko gibanje potom svojih belogardističnih organizacij. Ta slučaj imamo v Poljski, Madžarski, Ameriki in očitvidno pride skoro na vrsto tudi Jugoslavija.

V drugih državah se buržuazija še ni zatekla k tem skrajnim sredstvom za obdržanje svoje oblasti in preganja proletarsko gibanje na ta način, da omejuje delavskemu razredu svobodo stavanja, govora,

liska itd. in belogardistične organizacije ne vršijo tolikega nasilstva nad proletarijatom, ker še niso dovolj močne.

Fašizem torej ni samo italijanski pojav, ampak **internacionalni**. Po vsem kapitalističnem svetu obstojajo belogardistične organizacije s ciljem, potom terorja se boriti proti delavskemu gibanju. V Italiji se imenujejo fašisti, v Ameriki kukluksklan in pinkerton, Orgeš v Nemčiji, »Probujajoči se Madžari« v Horthijevem paradižu in — Orjunaši v Jugoslaviji. Da se te bande v različnih državah imenujejo različno, ne igra nikake vloge. Namen in sredstva vseh so ista: z ognjem in mečem se boriti proti delavskemu gibanju in tlačnim narodnim manjšinam, kjer le obstojajo.

V 1. številki »Orjuna« je treba torej čitati v uvodnem članku, pod odstavkom — Kdo smo torej: Mi smo belogardistična organizacija, ki si je nadela ime »Orjuna«.

Pod odstavkom — Kaj hočemo: Hočemo, da ustvarja jugoslovansko delovno ljudstvo kapitalistom 12 ur na dan dobiček, proletarska mladina pa 16 ur; hočemo da jugoslovansko delovno ljudstvo molče gara

in pogine za jugoslovansko buržuazijo. Hočemo, da nima proletarijat ničesar odločevati o svoji usodi. Hočemo, da jugoslovanska buržuazija nemoteno vlada in tlači jugoslovansko delovno ljudstvo mest in vasi. Hočemo, da narodne manjšine nimajo nobenih drugih državljskih pravic, kakor boriti se proti samim sebi. Ker se naša buržuazija ne more zadovoljiti z dosedanjim profitom, mora ona osvojiti nove dežele in delovno ljudstvo mora v ta namen zopet žrtvovati svoj cvet — proletarsko mladino.

Pod odstavkom — Kaj nas družijo: Denar, denar, pa zopet denar in zavest, da eden mora vladati in uživati, a drugi garati in gladu poginiti.

In poslednji odstavek: Naša sredstva so ista kot ona naših bratov v južni Italiji.

Drugo vprašanje je seveda, ako se jim bo obnesla ta praksa tudi pri nas in če se bo obnesla zlasti Orjunašem, ki obstojajo izključno iz mlečnih buržujskih in malomeščanskih študentkov iz južne Dalmacije in le deloma tudi drugih pokrajin.

Čitajte „Delavske Novice“ in „Strokovno Borbo“

Kaj nam pišejo mladi proletarci.

Razmere v obratu Žabkar.

V soboto pred novim letom smo dobili ukaz, da pridemo delat popoldne. Ker imamo popoldne vselej prosto, nismo hoteli priti; saj nam nadure ne plačajo. Bila je ravno inventura, a gospodje mislijo, da moramo delati čez uro, kadar se jim poljubi.

Ker nismo prišli, nas je mojster Zidan Ivan v pondeljek pretepel in kaznoval za tedensko plačo dveh vajencev, za 450 K.

Tako nas izkoriščajo strojne tovarne in livarne. Pomaga jim pa zvesti hlapec Zidan Ivan.

Proč z nadurami!

Proč s pretepanjem!

Organizirajmo se!

Prizadeti vajenci.

Iz rudarskega pekla.

Delavski otrok, komaj porojen, že čuti na sebi krivico današnje družbe — revščino; ki ga spremlja celo življenje. Ko dovrši šolo, kjer so ga izučili za dobrega mezdnega sužnja, mu ne kaže drugega kot poiskati si kruha. Vzame si delavsko knjigo in če je treba vanjo zapiše, da je eno ali dve leti starejši in udinja se kapitalistu.

Namesto veselja, zabave in naravnerga telesnega razvijanja nastopi pretežko delo.

Posebno pa je hudo, če je treba iti delat pod zemljo v premogokop in garati osem ur podnevi ali

celo ponoči v težkem, nezdravem zraku in v vedni življenjski nevarnosti.

Tako je zaposlenih v obratu Kisovec pri Zagorju 19 ml. delavcev in 4 ml. delavke roj. l. 1905; 13 ml. delavcev in 3 ml. delavke, roj. l. 1906; 5 ml. delavcev roj. l. 1907.

Ženske so zaposlene zunaj pri raznih delih. — Moški delajo v rudniku. Niso pa še všteti razni drugi obrati.

V njih si mladi delavci uničujejo svoje telo zato, da kopljejo črn kamen zase, a črno zlato za gospoda.

Potreba je, da nastopijo mladinske in strokovne organizacije proti nočnemu delu mladoletnega delavstva in proti nalaganju pretežkega dela mladim delavcem.

Gorja.

Solidarnost odraslih delavcev z mladimi.

Na stavbi v Chemnitz-u (Nemčija) je stakalo 50 delavcev, da so dosegli zvišanje plač trem vajencem, ki delajo skupno z njimi.

Ta dokaz dejanske solidarnosti nam dokazuje, da so zavedni delavci v Nemčiji že spoznali važnost mladinskega vprašanja in ne vidijo v mladini neorganizirane člane, temveč sodruge, ki imajo v boju iste pravice, saj delijo z odraslimi isto usodo.

Tudi v Beogradu najdemo lepa primera. Na shodu delavske mladine, ki je bil sklican v znak protesta proti kapitalističnemu navalu, je govoril v imenu Medjusaveznega Sindikalnega Odbora odrasel sodrug in povdarjal važnost mladinskega gibanja. Istega dne so lesni delavci na shodu dovolili omladincu, da govori in njegovo resolucijo, ki protestira proti napadu delodajalcev na mlade delavce in vaje ter na njihove skromne pravice, so sprejeli enoglasno. Shod se je končal v najlepšem bojevnem razpoloženju.

O. Müller.

VOZ.*

Skoro puč iz življenja mladih proletarcev.

O s e b e :

Fric, mlad neorganiziran delavec.
Robert, mlad organiziran delavec.
Gertruda, mlada organizirana delavka
Gimnazijec.
Gospa tajna svetnica.
Gospod župnik.
Gospod profesor.
Policaj.
Ročni voz.

Kdor misli, da voz ne pripada pravzaprav k osebam, se moti. Ročni voziček igra v tej igri skoraj glavno vlogo. Da voz ne more govoriti, še ni noben razlog, da ne bi igral te vloge.

Kraj v predmestju, ki se deloma šele gradi. V ozadju z ono nesramno neokustnostjo sezidane stanovanjske kavarne, kakor so nastale v poslednjih desetletjih. V ospredju klanec, čez katerega se zelo težko vozi, ker ni niti tlakovan, niti trdo pohojen.

Ročni voziček, tako obložen, da ga očitno ne more prepeljati človek s telesnimi silami šestnajstletnega. Kljub vsem prizadevanjem Frica, ki je vprežen, voz noče več dalje. Med govornimi pavzami poskuša Fric voz dalje peljati.

Fric (se okrene proti vozu) Konec... Prokleta, ciza je pretežka. Ta pes... (Gleda proti klanecu) Tu ne pridem naprej, na to ni niti misliti. (Sede na držaj voza).

Moj stari je živina (jezno), da me pošlje s takim vozom. Hudič bi vendar moral vedeti, da moram čez ta klanec. Toliko soli bi že moral imeti v glavi. (Skuša iznova speljati). Izključeno. (Zopet sede.)

* S to igro, vzeto iz življenja mladih proletarcev-vajencev dajemo gradiva našim mladim dramatikom, ki jo bodo z navdušenjem spravili na oder, ker je sami doživljajo vsaki dan na svojih plečih v tej ali oni obliki. S to igro smo napravili tudi veliki korak, najprej v stvoritvi lastne proletarske dramatike, lastnega proletarskega odra.

Organizacije morajo dobiti dovoljenja za njeno prireditve od uprave »Proletarske mladine«. — Uprava P. m.

Kot živina moram garati za raztrganih par krajčarjev. Še enkrat naj mi to napravi, in polomim mu kosti, živini. (Vstane in gleda okrog sebe). In noben hudič ne pride, da bi pomagal malo porivati. Prrrrrmej..., to je kot zakleto. (Zopet vstane in jezno stresa voz. Tedaj se pokaže starejša dama. Ko jo Fric zagleda, napravi tak obraz, kkor ga napravi oni, ki je po dolgem brezuspešnem iskanju vendar našel eno neužitno gobo.)

Gospa tajna svetnica: (ki se ji takoj vidi, da je popolnoma odveč v proizvodjalnem procesu ljudi, pride vendar zainteresirana k vozu.) No, mladi gospod, voz je gotovo pretežak za vas?

Fric: Za vas tudi.

Gospa tajna svetnica: (zelo iredirana) Vi izgledate pravi navihanec.

Fric: Jezi me, da ne morem dalje.

Gospa tajna svetnica (razmišlja): Voz je torej pretežak? No, ali morate baš čez ta klanec?

Fric: Če se klanec ne obrne, moram baš preko njega.

Gospa tajna svetnica: O ljubi bog, dečko kako si ti slabo vzgojen!

Fric: Zakaj me pa ti nisi povila?

Gospa tajna svetnica: O bog, o bog, kak predrzen patron, bog ve, da ne zasluži drugega, nego da se tu muči in ne more dalje. Bog mé obvaruj, da bi ti pomagala.

Fric: No, če jaz ne speljem voza, ga bo koza še manj.

Gospa tajna svetnica: Ali ni nobenega stražnika tu? (Gleda naokrog) Moj mož je Resnični Tajni Svetnik in ne dovolim si, da bi mi ta poba kaj takega rekel, za to imamo še hvala bogu zakone in policijo.

Fric: (se na ves glas smeje).

Gospa tajna svetnica: Tega ne morem prenesti. To mora vedeti stražnik. O, ti delavci, in oni hočejo vladati?! Ne, ne! (Teče okrog voza in končno zagleda po naravi debelega policaja, potem glasno zakokodaka): Gospod stražnik! (Stražnik se giblje v smeri proti vozu. — Gospa tajna svetnica se od jeze peni). Od svoje strani bom skrbela, da vlada mir in red v deželi.

Stražnik (od daleč kliče) Vozite desno! Vi imate desno voziti! Vi morate tudi desno držati, zapomnite si to!

Gospa tajna svetnica: Gospod stražnik, dovolite, da se vam predstavim: Gospa Resnična Tajna Svetnica Mergentin.

Stražnik (potegne notes iz žepa) Me veseli, takoj si zapišem. Torej vas je ta tukaj povozil.

Gospa tajna svetnica: Povožil? Ne, razžalil.

Stražnik: Tako s čim?

Gospa tajna svetnica: Na način, ki ga ne morem povedati.

Stražnik: Da, žal mi je, gospa tajna svetnica.

Gospa tajna svetnica: (popravlja) Resnična Tajna Svetnica.

Stražnik: No, da resnično. No, ali povedati vendar morate.

Gospa tajna svetnica: Jaz sem bila razžaljena in dovolj je, da to rečem. Pripravljena sem prisesti na to!

Stražnik: (po kratkem razmišljanju) To je brez smisla. Vi mi morate povedati razžalitev. (Posveti se mu glavi.) Premislite si to, jaz si bom najprej zabeležil ime tega dečka. (Kliče, ne da bi se Fric ganil.) Tu ostati, ne bežati, kako je vaše ime?

Fric: (hitro, v eni sapi) Fric Ridel, Hrenova ulica 26, čez dvorišče, 2 stopnice, delavec, 16 let star, še neoženjen, brez otrok, Rimsko-katoliške, Slovenec, moj oče se imenuje Janez Jurij, moja mati Amalija, Emilija, rojena Kstelic.

Stražnik: Čakaj, čakaj, tako hitro ne gre, torej 16 let star, torej pravi smrkavec.

Fric (energično) Pardon, nobenih razžaljenj!

Stražnik (nejevoljno) Noja, noja, 16 let star.

Fric: Pardon!

Stražnik: Nobenih tujk, govorite lepo slovenski!

Fric: Pričnite stvarno, gospod stražnik!

Stražnik: Torej povejte mi svoje personalije še enkrat, lepo, glasno, in razločno!

Fric: Poslušajte dobro, jaz govorim poslednjič. (Pove zopet v eni sapi isto kot prej).

Stražnik: Čakaj, čakaj. (Nejevoljno). Tako hitro ne gre. Kaj imate odgovoriti na obtožbo?

Fric: Da je moj voz pretežak in da ga treba porivati in da me je hotela ta ženska tukaj še zafrkavati. Za fr ka va ti se ne pustim v tem žalostnem položaju.

Stražnik: (Piše in gre k. g. tajni svetnici, ki je stopila malo v stran in jo sprašuje, ne da bi se moglo razumeti njegove besede, ona odgovarja isto tako in on piše. Po njegovem globokem poklonu ona izgine. On stopi zopet k Fricu in glasno kliče) Dalje voziti! Naprej!

Fric: Saj ne morem nikamor.

Stražnik: Jaz vam rečem, vi ne smete tu ostati, to je prepovedano.

Fric: Potem ste pa lahko toliko prijazni, da mi pomagate porivati v klanec.

Stražnik: Stražnik ni zato tu in ni za to od države plačan, da bi bil tako prijazen, da bi porival.

Fric: Potem moram pa pač čakati, da pride kaka vprega ali kdo drugi, ki bo tako prijazen.

(Dalje prihodnjič.)

V informacijo.

Dne 10. januarja je policija izročila osrednjemu odboru odlok pokrajinske uprave, s katerim se Iskra razpušča. Osrednji odbor je vložil na tak temeljen razpust pritožbo in sicer na treh krajih (sodišču, policiji, pokrajinski upravi), da bi se ne dogodilo kaj sličnega kot nedavno Splošni železničarski organizaciji, ki ni uspela s pritožbo radi formalnosti.

Vsi sodrugi, ki žele informacij o tej stvari, naj se obračajo na uredništvo in upravništvo »Proletarske Mladine« .

»Iskraši« .

Proč s pretepanjem vajercev!

Listnica uredništva in upravništva.

Ker je bila Iskra razpuščena, je Proletarska Mladina prenehala biti njeno glasilo. Proletarska Mladina bo še nadalje širila izobrazbo med mladimi delavci in ščitila njihove gospodarske interese.

Mladi delavci! Dopisujte v njo, čitajte in razširjajte jo.

Našim naročnikom pa kličemo: Naprej! Kljub vsemu!

Sodrugi, katerim dolgujemo odgovor, naj nikar ne zamerijo, da jim ne odgovorimo hitro in ne pošljemo naročenih stvari. Razpust Iskre je vse delo oviral.

Uredništvo in upravništvo »Prolet. Mladine« .

Proletarska mladina

izhaja dalje

Naročnino, dopise in vse drugo
je pošiljati in obračati se na

Upravo

Proletarske mladine

Turjaški trg štev. 2/II. Ljubljana.

Mladi sodrugi, naprej!

Čitajte „Proletarsko mladino“. Širite jo!